

Filipino

Unang Markahan

Modyul 2

Paggamit ng mga Pang-ugnay

(Mga Pangatnig at Transitional Devices)

Panimula

Ang araling ito ay karugtong sa unang linggo na tumatalakay sa maikling kwentong salin ni Mauro R. Avena na pinamagatang “Ang Ama” mula sa Singapore na kung saan ito ay nauuri bilang isang kwentong makabanghay dahil binibigyang pansin nito ang pagkasunod-sunod ng mga pangyayari.

Sa modyul na ito, tatalakayin natin ang mga pang-ugnay na makatutulong sa higit na pag-unawa sa maikling kwento at sa paghahanay ng mga pangyayari.

MGA PINAKAMAHALAGANG KASANAYANG PAMPAGKATUTO:

F9PB-Ia-b-39 Nabubuo ang sariling paghatol o pagmamatuwid sa mga ideyang nakapaloob sa akda.

F9PD-Ia-b-39 Naihahambing ang ilang piling pangyayari sa napanood na telenobela sa ilang piling kaganapan sa lipunang Asyano sa kasalukuyan.

F9PW-Ia-b-41 Napagsusunod-sunod ang mga pangyayari gamit ang angkop na mga pang-ugnay.

Subukin

Panuto: Basahin at unawain ang bawat katanungan at piliin ang titik ng tamang sagot batay sa hinihingi nito. Isulat sa papel ang iyong sagot.

1. “ Napakarami na niyang napagtagumpayang problema_____hindi na niya alintana ang mga darating pa.
A. saka B. samantala C. kung gayon D. sa lahat ng ito
2. Sa pagbuo ng isang yugto-yugtong pangyayari ,gumagamit ito ng mga_____;
A. pang-ugnay B. pandiwa C.panghalip D.pang-abay
3. Ito ay ginagamit lamang kung ang datapwat at ngunit ay ginagamit sa unahan ng pangungusap
A. dahil sa B. saka C. subalit D. samantala
4. Ang pang-ugnay na ito ay isang halimbawa ng transitional devices.
A. subalit B. samantala C. dahil sa D. kung gayon

5. Ang transitional devices na ito ay ginamit bilang panlinaw sa isang pahayag;
- A. Sa wakas B.sa lahat ng ito C.samakatuwid D. kung gayon
6. Ang pangatnig na **saka** ay ginagamit na _____;
- A. panlinaw B. pananhi C. panapos D. pantuwang
7. Ang pangatnig na ginagamit bilang pananhi ay;
- A. dahil sa B. subalit C. sapagkat D. kung gayon
8. Nagyaya si Rebo na magdiwang ng kanyang kaarawan_____ hindi pa ito ang araw.
- A. At B. kahit C. habang D. dahil sa
9. Mabilis siyang umalis agad sa tindahan _____ nakangiting bumalik sa aming kinauupuan.
- A . at B. kahit C. habang D. dahil sa
10. Namatay siya _____ tangan ko sa aking bisig.
- A . at B. kahit C. habang D. dahil sa

Paggamit ng mga Pang-ugnay (Mga Pangatnig at Transitional Devices)

(Una at Ikalawang Araw)

Alamin

1. Nakikilala ang mga salitang pang-ugnay na makikita sa kwentong binasa.
2. Nauunawaan ang halaga sa mga pang-ugnay sa pagbuo ng mga pahayag o pangungusap.

Balikan/Pagganyak

Matapos mabasa at maunawaan ang kwentong “Ang Ama”, masasabi natin na ito’y isang kwentong makabanghay dahil ito’y nakatuon sa pagkabuo o pagkasunod-sunod ng mga pangyayari.

Upang higit mong maunawaan ang kwentong makabanghay, isa pang kwentong may ganitong uri ang ipababasa ko sa iyo, Marahil pagkatapos mo itong basahin ay makabubuo ka na ng sarili mong kongklusyon o paglalahat kung paano nga ba naiiba ang kwentong makabanghay sa iba pang uri ng maikling kwento.

Anim na Sabado ng Beyblade

(Bahagi Lamang) ni:Ferdinand Pasigan Jarin

shutterstock.com • 1447906967

https://www.google.com/search?q=picture+of+a+boy+playing+beyblade&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=LJix3NbMtTr_sM%252CmtYy2hEhDhufM%252C&vet=1&usg=AI4_-kSCwGmkUP31taZrUJRYzzzN9yIpSQ&sa=X&ved=2ahUKEwj6ypDu7MbqAhVBxIsBHUP9AoEQ9QEwBXoECAQQG&biw=1440&bih=789

Unang Sabado ng paglabas niya nang hilingin na niyang magdiwang ng kaarawan **kahit** hindi pa araw. Nangumbida ako ng maraming tao kasabay ng biling 'wag kalimutan ang regalo at pagbati ng "*Happy Birthday*",Rebo!. Kailangang di niya malimutan ang araw na ito. Dapat pinakamasaya ang sabadong ito sa lahat ng sabado. Maraming-maraming laruan. *Stuffed toys,mini-helicopter,walkie-talkie,crush gear,remote controlled cars*,at higit sa lahat,ang Beyblade.Ang paborito niyang Beyblade.Maraming-maraming Beyblade.Tinanggap niya ang lahat ng ito at marami pang iba sa kaniyang kaarawan.Sa kaniyang pagtuntong sa limang taon. Kahit di totoo.Kahit hindi pa ang araw.

Ikalawang Sabado , naki bertdey naman siya..Pagkatapos ay muling naglaro ng beyblade kasama ang mga pinsan.

Tatlong araw bago dumating ang ikatlong Sabado,sinorpresa ko siya.Uni-unti na siyang nanghihina **saka** bihira na siyang ngumiti.Hindi na niya makuha ng beyblade bagamat ayaw niya itong bitiwang sa loob ng kaniyang kamay o di kaya'y bulsa. Ang nakapagngangalit,unti-unti na namang nalalagas ang kaniyang buhok.Subalit pinipilit pa rin niyang maging malakas bagamat talagang di na kaya ng kaniyang paang tumayo ng kahit dinalaw ilang sandali man lang. Nakadudukot na rin siya ng mga matitigas na butil ng dugo sa loob ng kaniyang gilagid.

Sa labas ng bahay na kanilang tinitirhan, lubos kong ikinagulat nang tanungin niya ako ng; "Tay, may peya a?" (Tay, may pera ka?) Dali-dali kong hinugot at binuksan ang pitaka at ipinakitang mayroon itong laman. Agad akong nagtanong kung ano ang nais niya na sinagot naman niya ng agarang pagturo sa isang kalapit na tindahan. Kung mabilis man akong nakabili ng mga kending kaniyang ipinabili,mas mabilis siyang umalis agad sa tindahan at nakangiting bumalik sa aming kinaupuan.Naglalalambing ang aking anak nang kami'y pumasok na sa loob ng bahay,naiwang nilalanggam na ang nakabukas ngunit di nagalaw na mga kendi sa aming kinaupuan.

Tuluyan na siyang nakalbo pagsapit ng ikatlong sabado. **Subalit** di na kusang nalagas ang mga buhok. Sa kaniyang muling pagkairita,sinabunutan niya ang kanyang sarili upang tuluyang matanggal ang mga buhok.Nang araw na iyon,kinumbida ng isa kong kasama sa trabaho ang isang mascot upang bigyan ng pribadong pagtatanghal si Rebo nang walang bayad.Matapos ang pagtatanghal, bagamat di man lang siya makangiti at makatawa,kitang-kita sa kaniyang mata ang kasiyahan. Isang kasiyahan unti-unting humina at nawala.

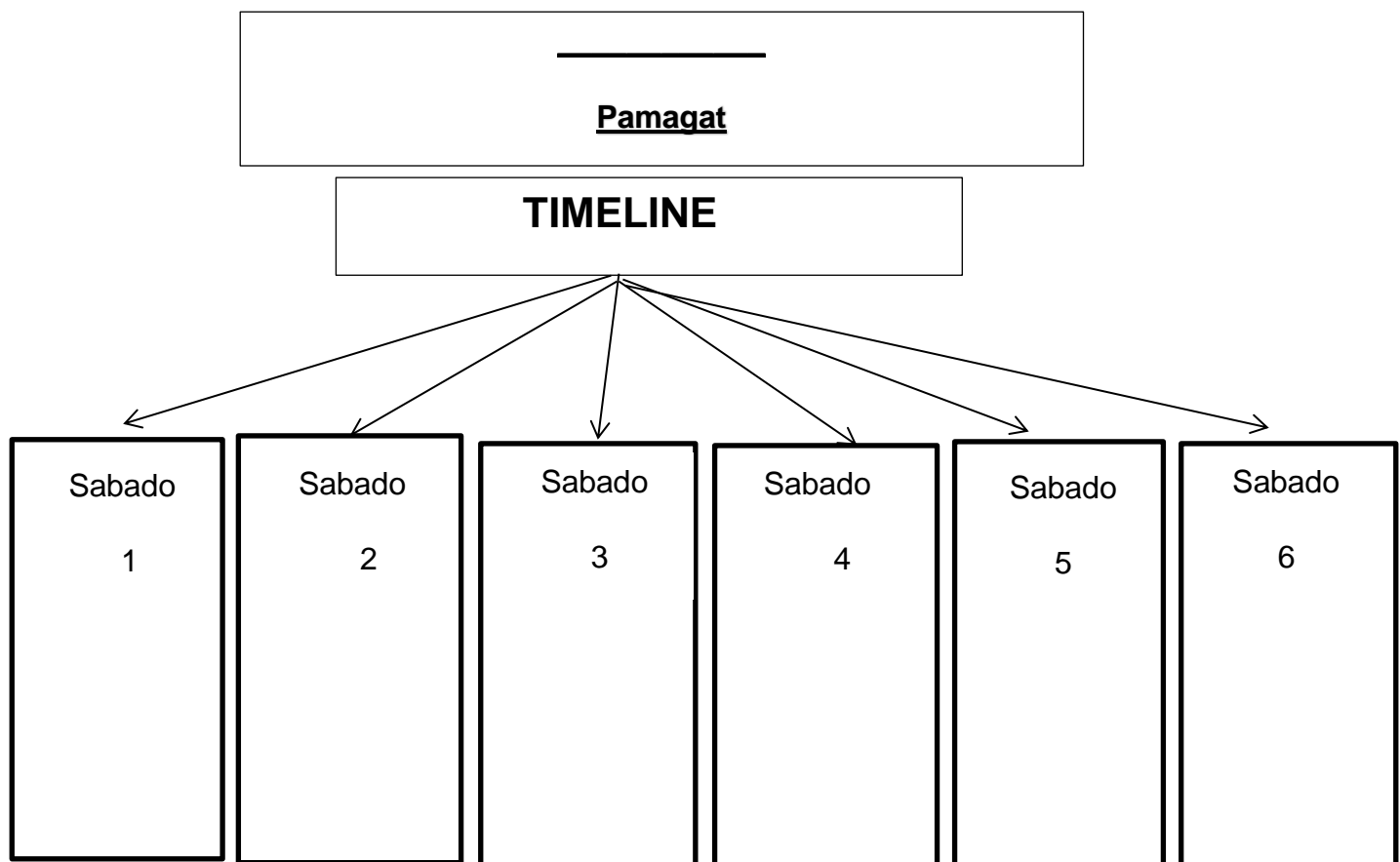
Di na maikakaila ang mabilis na pagkapawi ng lakas ng aking anak pagsapit ng ikaapat na Sabado. Di na niya makuha pang ipasok ang pisi ng beyblade upang mapaikot ito. Ramdam na ang pagod at hingal sa kaniyang pagsasalita. **Kaya** kahit nang dalhin ko siya sa isang karnabal,isa lamang ang ninais niyang sakyan.Ang mga maliliit na helicopter na tumataas at bumababa ang tila oktopos na galamay na bakal. At sa tuwing tataas,hahanapin ako ng tingin sa baba **at** malungkot na nangingitian.Pagkababa, mabilis na siyang nagyayang umuwi.At pagkauwi'y humiga nang humiga at paulit-ulit na tumingin sa kawalan.

Huling Sabado ng Pebrero ang ikalimang Sabado . Eksaktong katapusan. Kasabay ng pagtatapos ng Pebrero ay pumanaw ang aking anak.Ilang sandali matapos ang sabay na paglaglag ng luha sa kaniyang mga mata at pagtirik ng mata, ibinuga niya ang kaniyang huling hininga. Namatay siya **habang** tangan ko sa aking bisig.Hinintay lamang niya ang aking pagdating. Di na kami nakapag-usap pa dahil pagpasok ko pa lang sa pintua'y pinakawalan na niya ang sunod-sunod na palahaw ng matinding sakit na di nais danasin ng kahit sino.

“Sige na, Bo. Salamat sa apat na taon. Mahal ka namin.Paalam.”

Ikaanim na Sabado nang paglabas ni Rebo sa ospital.Huling Sabado na masisilayan siya ng mga nagmamahal.Wala na ang beyblade at ang may-ari nito. Payapa na silang nakahimlay sa loob ng kabaong. Magkasamang tutungo sa lugar na walang sakit,walang gutom,walang hiras. Payapang magpapaikot at iikot. Maglalaro nang maglalaro.habang kaming mga naiwan ay paglalabanan at pag-aaralang tanggapin ang kirot ng pagkalungkot.

Upang higit mong maunawaan ang kuwento, ilahad mo ang pagkasunod-sunod ng mga pangyayari, gamit ang grapikong presentasyon, Ang *Timeline*.

Kung babalikan ninyo ang kwento, mapapansin ninyo na may mga salitang sinalungguhan.Ito ay halimbawa ng mga pang-ugnay.

Panuto: Subukin mong hanapin sa loob ng kahon ang mga pang-ugnay na makikita. Bilugan ito at isulat sa patlang ang sagot.

s	u	b	a	l	i	t	b	a	n
d	a	b	k	a	p	a	g	h	g
a	i	g	k	l	m	n	o	p	u
t	r	s	a	k	a	u	v	a	n
a	w	y	b	c	d	e	y	g	i
p	h	a	t	i	g	a	k	l	t
w	m	n	o	p	k	a	y	a	u
a	w	y	h	a	b	a	n	g	h
t	s	a	m	a	n	t	a	l	a
b	h	d	a	h	i	l	e	m	n

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Tuklasin

Mula sa kwentong binasa, mayroon po tayong mga pang-ugnay na matatagpuan doon.

Kumuha ng mga pangungusap mula sa kwentong “Anim na Sabado ng Beyblade” at salungguhitan ang mga pang-ugnay. Isulat ito sa loob ng kahon.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

Suriin / Talakayin

Alam mo ba na...

Ang mga **pangatnig** at *transitional devices* ay ginagamit sa pag-uugnay-ugnay ng mga pangungusap at sugnay. Sa pamamagitan nito, napagsunod-sunod natin nang tama ang mga pangyayari sa isang kwento ayon sa tamang gamit nito. Pangatnig ang tawag sa mga salitang nag-uugnay sa dalawang salita, parirala o sugnay, at transitional devices naman ang tawag sa mga kataga na nag-uugnay sa pagsusunod-sunod ng mga pangyayari, (naratibo) at paglista ng mga ideya, pangyayari at iba pa sa paglalahad.

Kasunod ay ang ilang halimbawa ng pangatnig at transitional devices na karaniwang ginagamit sa pag-uugnay ng mga salita, parirala at pahayag.

Mga Pangatnig:

1. **Subalit**- ginagamit lamang kung ang **datapwat** at **ngunit** ay ginagamit na sa unahan ng pangungusap.

Mga Halimbawa:

- A. **Datapwat** may trabaho ang ama, iginagasta naman niya lahat sa alak.
- B. Mahal niya ang kanyang mga anak, **subalit** wala siyang panahon sa kanila.
- C. Gusto pa niyang maglaro, **ngunit** hindi na kaya ng kanyang katawan.

2. **Samantala, saka, at** - ginagamit na pantuwang

Mga Halimbawa:

- A. Si Rebo ay matamlay **saka** nanghihina pa.
- B. Ang ama ay nalulungkot **samantalang** payapang nakahimlay ang anak.
- C. Ang mga anak ay masayang kumakain **at** ang ina ay nakamasid sa kanila.

3. **Kaya, dahil sa** - ginagamit na pananhi

Mga Halimbawa:

- A. **Kaya** na sisante sa trabaho ang ama dulot sa kanyang pagiging lasenggo.
- B. Ang ama ay nagbago **dahil sa** pagkamatay ni Mui-mui.

Transitional Devices :

1. **Sa wakas, sa lahat ng ito** - panapos

Mga Halimbawa:

- A. Sa wakas, natuwa ang mga anak dahil sa pagbabago ng kanilang ama.
- B. Sa lahat ng ito, napagtanto ng ama na malaki ang kanyang nagawang kasalanan.

2. Kung gayon – panlinaw

Mga Halimbawa:

- A. Naipangako ng ama na hindi na niya gagamitin ang pera sa pagbili ng alak, kung gayon magiging responsableng magulang na siya.

(Ikatlong Araw)

Alamin

1. Nagagamit ang mga pang-ugnay sa pagbuo ng pangungusap;
2. Nasusuri ang kaangkupan ng mga pang-ugnay na ginamit sa pagbuo ng Pangungusap.

Balikan

Panuto: Bumuo ng sariling pangungusap gamit ang mga pang-ugnay o transitional devices.

1. (Datapwat)

_____.

2. (Saka)

_____.

3. (Sa _____ lahat _____ ng _____ ito)

_____.

4. (Subalit)

_____.

5. (Sa _____ wakas)

_____.

Pagyamanin

Gawain 1

Panuto: Piliin sa loob ng panaklong ang mga angkop na transitional devices upang mabuo ang pahayag.

1. Labis ang lungkot na nadarama ng ama nang mamatay si Rebo (**sa lahat ng ito, kung gayon**) nanatili pa rin siyang matatag.
2. Nagbago ang masamang pag-uugali ng ama (**datapwat, sa wakas**) magiging matiwasay na ang pamumuhay ng pamilya.
3. Hindi na makapaglaro ng Beyblade si Rebo (**kaya, kung gayon**) lumalala na ang kanyang sakit na nararamdaman.
4. (**Datapwat, Samantala**) nahimasmasan si MuiMui mula sa malakas na suntok ng kanyang ama (**sa wakas, subalit**) ito' y binawian ng buhay makalipas ang dalawang araw.
5. Alam niyang hindi na magtatagal ang buhay ng anak niya (**samakatuwid, sa lahat ng ito**) hindi pa rin siya nawawalan ng pananalig sa Diyos.

Gawain 2

Panuto: Punan ng angkop na pangatnig ang mga patlang upang mabuo ang kaisipan ng kwento. (Mula sa Kwentong “Ang Ama”)

Magkahalo lagi ang takot at pananabik 1. _____ hinihintay ng mga bata ang kanilang ama. Ang takot ay sa alala ng isang lasing na suntok sa bibig na nagpapatulo ng dugo 2. _____ nagpapamaga ng ilang araw sa labi. Minsan ay umuwi ang ama na may dalang supot ng pagkain. Ang totoo para sa sarili lang niya ito, lamang ay napakarami nito 3. _____ maubos niyang mag-isa. Pagkatapos ay naroong magkagulo ang mga bata, kundi sa pakikialam ng ina ay hindi makakain ang lahat 4. _____ ito' y sansubo lamang ng masarap na pagkain. Sa anim na magkakapatid ang dalawang pinakamatanda ang matatapang, sila lagi ang naghahati sa lahat ng bagay 5. _____ wala ang kanilang ina sa bahay. Minsang umuwi ang kanilang ama na lasing at masama ang timpla 6. _____ nasisante ito sa trabaho sa lagarian. 7. _____ may pagkakataon ay ilalayo nila si MuiMui ang batang sakitin at palahalinghing 8. _____ hindi mapatigil ng mga kapatid ang pag-iyak ni MuiMui 9. _____ ito' y nasuntok nang napakalakas ng ama at tumilapon sa kabilang kwarto. Nasawi ang bata 10. _____ kalupitan ng ama.

Isaisip

Sa iyong palagay;

1. Gaano kahalaga ang mga pangatnig sa pagbuo ng mga paangungusap o pahayag?

.

2. Paano nakatutulong ang mga pang-ugnay o transitional devices sa pagsasalaysay ng isang kwentong makabanghay?

.

(Ikaapat na Araw)

Alamin

1. Naihahambing ang ilang piling pangyayari sa napanood na telenobela sa ilang piling kaganapan sa lipunang Asyano sa kasalukuyan.
2. Nakapaglalahad ng isang yugto-yugtong pagbuo ng mga mahahalagang pangyayari gamit ang mga pang-ugnay .

Balikan

Magsalaysay ng iyong naging karanasan sa panahon ng pandemya sa ating lipunan . Gumamit ng mga pang-ugnay sa pagbuo ng iyong salaysay at salungguhitan ang mga ito. Isulat sa isang buong papel. Isumiti kasabay sa tayahin/post test. Huwag kalimutang isulat ang iyong pangalan at bilang ng modyul.

Isagawa

Gawain 1

Panuto: Pumili ng isang telenobela na napanood at ihambing ito sa akdang “Anim na Sabado ng Beyblade” at ibigay ang pagkakatulad, pagkakaiba at ang kaugnayan nito sa kasalukuyang lipunan. Gumamit ng mga pang-ugnay sa pagbuo ng mga pahayag.

	Pagkakatatulad	Pagkakaiba	Kaugnayan sa kasalukuyang Lipunan
Telenobela			
Pamagat			
Akda “ Anim na Sabado ng Beyblade ”			

Gawain 2

Panuto: Balikan mo ang mga kwentong binasa ". Ibigay ang iyong sariling paghatol sa uri ng **ama** meron ang bawat kwento. Huwag kalimutang gumamit ng mga pangugnay sa pagbuo ng iyong hatol.

Mga Akda	Sariling Paghatol
ANG AMA	
NANG MINSANG NALIGAW SI ADRIAN	
ANIM NA SABADO NG BEYBLADE	

Karagdagang Gawain

Panuto: Gumawa/Maghanap ng isang maikling kwento at ibigay ang pagkasunod-sunod ng mga pangyayari gamit ang isang graphic organizer. Isumite kasabay sa tayahin/post test. Huwag kalimutang isulat ang pangalan at bilang ng modyul.

Mga Pamantayan sa Paggawa:

1. Gumamit ng isang *short bond paper*.
2. Gawing masining at malikhain ang iyong graphic organizer.

3. Sa paglalahad ng mga pangyayari, gumamit ng mga pang-ugnay o transitional devices.

Tayahin

A. Panuto: Basahin at unawain ang bawat katanungan at piliin ang titik ng tamang sagot batay sa hinihingi nito. Isulat sa isang buong papel ang sagot. (Huwag kalimutang isulat ang pangalan, taon at pangkat at bilang ng modyul.)

1. Ang pang-ugnay na ito ay isang halimbawa ng transitional devices.

A. subalit B. kung gayon C. dahil sa
D. sapagkat

2. Ang transitional devices na ito ay ginamit bilang panlinaw sa isang pahayag;

A. Sa wakas B. sa lahat ng ito C. samakatuwid D. kung gayon

3. Ang pangatnig na **samantala** ay ginagamit na _____;

A. panlinaw B. pananhi C. panapos D. pantuwang

4. Ang pangatnig na ginagamit bilang pananhi ay;

A. dahil sa B. subalit C. sapagkat D. kung gayon

5. “Napakarami na niyang napagtagumpayang problema_____hindi na

niya alintana ang mga darating pa.

A. saka B. sa lahat ng ito C. kung gayon D. samantala

6. Sa pagbuo ng isang yugto-yugtong pangyayari , gumagamit ito ng mga_____;

A. panghalip B. pandiwa C. pang-ugnay D. pang-abay

7. Ito at ginagamit lamang kung ang datapwat at ngunit ay ginagamit sa unahan ng

pangungusap.

- A. subalit B. saka C. samantala
D. dahil sa

8. Nagyaya si Rebo na magdiwang ng kanyang kaarawan _____ hindi pa ito ang araw.

- A. at B. kahit C. habang
D. dahil sa

9. Mabilis siyang umalis agad sa tindahan _____ nakangiting bumalik sa aming kinauupuan.

- A . at B. kahit C. habang
D. dahil sa

10. Namatay siya _____ tangan ko sa aking bisig.

- A . at B. kahit C. habang
D. dahil sa

(Para sa bilang 11-15) Panuto: Hanapin sa loob ng kahon ang angkop na pang-ugnay upang mabuo ang kaisipan ng talata. Isulat ang titik lamang sa loob ng patlang.

A. kapag	B. dahil sa	C. habang	D. kaya	E. at
----------	-------------	-----------	---------	-------

Bunsong anak si Adrian sa tatlong magkakapatid. Siya lamang ang naiba ang propesyon(11) _____ kapwa abogado ang dalawang nakakatanda sa kaniya. Maykaya sa buhay ang pamilya (12) _____ natupad ang pangarap niyang maging doktor. Matagumpay niyang natapos ang pagdodoktor (13) _____ hindi nagtagal ay nakapagtrabaho sa isang malaking ospital. Inggit siya sa kanyang mga kasamahang doktor na nakapaglakbay at nakapag-asawa na. Ayaw rin niyang mapag-isa balang-araw (14) _____ nawala na ang kanyang ama. Isang araw, (15) _____ nagpahinga siya nakatanggap siya ng tawag mula sa kasambahay na sinumpong sa sakit ang kanyang ama. Nagmamadali siyang umuwi at sa kabutihang palad, naagapan naman niya ang ama.